

și de filologie slavă. El notează cazuri în care Berinda dă echivalente din diverse limbi slave pentru un cuvânt, exemple de latinisme și grecisme la slavi și chiar a unui rominism (must), el notează cazurile greșite de transcripție, la Saharov, ale diverselor cuvinte.

Cele mai interesante sînt observațiile lui Hasdeu și sublinierile sale în legătură cu elementele din lexiconul lui Berinda care ne ajută să reconstituim moravurile, instituțiile, dreptul, cultura materială a epocii. El notează astfel indicațiile cu privire la tehnologia preparării scarlatului pentru colorarea stofelor, unitatea de vinzare a stofelor în comerț, noțiunea de moștenire, breaslă, noțiuni de numismatică, de unități de măsură, credințe și superstiții legate de pietre scumpe, animale etc. Este interesant să constatăm că la aproape 100 de ani de cînd Hasdeu își nota, pentru uzul său propriu, aceste constatări pe marginea Lexiconului lui Berinda, cercetătorii contemporani încep să abordeze lucrarea sub același punct de vedere, prezent la el pare-se pentru întia oară. O dovadă grăitoare în acest sens ne-o oferă substanțiala recenzie a lui G. Koliada la reeditarea lexiconului, apărută de curînd¹. Koliada se oprește pe larg asupra informațiilor pe care ni le poate oferi lexiconul în ce privește nivelul culturii, cunoștințelor (și erorilor) științifice ale Rusiei secolului al XVII-lea, asupra denumirilor monetelor, unităților de măsură, noțiunilor de teorie literară. Materialul lexiconului îi indică, de exemplu, că Rusia secolului al XVII-lea cunoștea destul de bine mitologia, deoarece Berinda se mulțumește să dea la numele grecești ale zeilor corespondențele lor latine. Că, în ce privește monezile, Berinda avea largi cunoștințe istorice, era bine informat și în probleme de terminologie literară. În schimb, în lexicon își găsesc reflectate superstițiile în legătură cu vietăți legendare ca fenixul, sirenele etc., nedepășite de știința vremii, ca și credința în horoscop. *Lexiconul* ne poate arăta și ce cuvinte, devenite azi internaționalisme, erau pe atunci neologisme etc.

Desigur, Koliada nu epuizează problemele ridicate. M-am oprit asupra recenziei mai mult pentru a dovedi că intuiția atât de surprinzătoare a lui Hasdeu a schițat direcții de cercetare care s-au realizat mult mai târziu. Credem că notele lui ar putea servi azi ca un imbold și un model pentru cercetătorii noștri.

MAGDALENA LÁSZLÓ

VLADIMÍR ŠMILAUER, *Ostřední Čech ve světle místních jmen*. Editura Academiei cehoslovace de științe, Praga, 1960, 386 p.

Înainte de a începe expunerea materialului, folosind o metodă cu totul nouă, autorul lucrării *Popularea Cehiei în lumina toponimiei* face în *Introducere* citeva precizări interesante, care merită a fi subliniate. Mai întîi, prof. Šmilauer caută să fixeze locul toponimiei în cadrul disciplinelor istorice și filologice. Deoarece unii specialiști susțin că toponimia, prin obiectul cercetărilor sale, face parte din sfera lingvisticii, autorul afirmă că, din punct de vedere științific, avem de-aface cu o disciplină independentă, situată între lingvistică, istorie și geografie. Fiind vorba de nume, apărute de-a lungul timpului și răspândite în diferite puncte geografice, la soluționarea unei probleme de toponimie colaborează lingvistica, istoria și geografia. Așadar, toponimia trebuie studiată simultan sub trei aspecte: lingvistic, istoric și geografic. Între toponimia istorică — adică toponimia ca izvor istoric — și cea lingvistică nu există niciun fel de contradicții, deoarece explicația istorică urmează a fi precedată de o anumită analiză lingvistică, necesară interpretării istorice a problemei toponimice.

Lămurind poziția sa față de obiectul toponimiei, autorul recunoaște că această concepție întîmpină în practică mari dificultăți. De aici se naște în mod firesc o întrebare, la care nu se poate răspunde chiar așa de ușor, tocmai pentru că răspunsul e legat de pregătirea fiecărui cercetător. Cine urmează să se ocupe de toponimie: lingvistul, istoricul sau geograful? La această chestiune prof. Šmilauer nu răspunde direct, ci formulează condițiile pe care trebuie să le îndeplinească cel care se ocupă cu studii de toponimie. După părerea autorului, un astfel de cercetător va trebui să aibă o pregătire complexă de lingvist, istoric și geograf.

Studiul toponimiei cere, în primul rînd, ceea ce numim de obicei instinct lingvistic, un simț deosebit pentru ceea ce ar putea fi posibil și imposibil, pentru oportunitatea și lipsa de oportunitate a unei interpretări, care să înlesnească luarea unei decizii, acolo unde nu se poate

¹ G. I. Koliada, *Словник Памви Беринди*, în «Радянське літературознавство», Київ, № 6, 1963, pag. 135-138.